

**До 100-річчя
утворення
Західно-
Української
Народної
Республіки**

ЗУНР

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ ІВАНА КУРАСА НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМЕНІ ІВАНА КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

1918 - 1923

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

ТОМ

I

А - Ж

Рекомендовано до друку Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника 27 лютого 2018 р. (протокол № 2)

Організатор проекту:

Факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Пропоноване енциклопедичне видання вперше в українській та зарубіжній історичній науці презентує читачеві комплексне дослідження одного з найяскравіших феноменів вітчизняної історії – доби Західно-Української Народної Республіки. Енциклопедія є результатом тривалих наукових студій і сучасного творчого осмислення фундаментальних процесів українського державотворення і соборності на початку ХХ століття, узагальнення здобутків вітчизняної та зарубіжної історіографії у вивченні даної проблеми за роки незалежності України. На великому і якісно новому джерельному матеріалі з вітчизняних та іноземних архівосховищ і наукових бібліотек, урахувуючи сучасні методологічні підходи й останні досягнення соціогуманітарних наук, автори видання – науковці з Івано-Франківська, Києва, Львова, Рівного, Тернополя, Чернівців – розглядають передумови революційного чину в Галичині, внутрішню і зовнішню політику ЗУНР, її збройну боротьбу і міжнародне становище, національні, соціально-економічні, культурні, етноконфесійні процеси в краї, партійно-політичну систему, правову і законотворчу діяльність творців ЗУНР. Велику увагу приділено повсякденному життю й побутові населення західноукраїнського регіону у 1918–1923 рр., просопографічним аспектам історії ЗУНР, питанням історичної персоналістики і біографістики, історіографії та джерелознавства ЗУНР, відомим і маловідомим історичним постатям борців за українську державність, незалежність і соборність, висвітленню різноманітних тем і сюжетів Енциклопедії за допомогою унікальних фотодокументів та оригінального, аутентичного ілюстрованого матеріалу.

Енциклопедичне видання пропонуємо увазі викладачів вищої і середньої школи, учнів, студентів, аспірантів, докторантів, усіх, хто цікавиться історією України ХХ століття.

Рецензенти:

Володимир Баран – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії України Східноукраїнського національного університету

Геннадій Боряк – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України

Ярослав Калакура – доктор історичних наук, професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Костянтин Кондратюк – доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка

Юрій Терещенко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України і туристознавства Київського національного лінгвістичного університету

РЕДАКЦІЙНА РАДА

МИКОЛА КУГУТЯК

декан факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор (співголова)

МИКОЛА ЛИТВИН

керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, доктор історичних наук, професор (співголова)

СТЕПАН ПАВЛЮК

директор Інституту народознавства НАН України, доктор історичних наук, професор, академік НАН України (співголова)

ОЛЕГ РАФАЛЬСЬКИЙ

директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України (співголова)

ОЛЕКСАНДР РЕСНТ

заступник директора Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України (співголова)

ІГОР СОЛЯР

директор Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник, професор (співголова)

ІГОР ЦЕПЕНДА

ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор політичних наук, професор (співголова)

СТЕПАН БАРНА

голова Тернопільської обласної державної адміністрації

МИКОЛА ВІТЕНКО

директор Навчально-наукового центру дослідження історії українського національно-визвольного руху імені Олександра Карпенка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат історичних наук, доцент

ОЛЕКСАНДР ГАНУЩИН

голова Львівської обласної ради

ОЛЕГ ГОНЧАРУК

голова Івано-Франківської обласної державної адміністрації

ОЛЕКСАНДР ДОБРЖАНСЬКИЙ

декан факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор історичних наук, професор

ОЛЕГ ЖЕРНОКЛЕЄВ

завідувач кафедри всесвітньої історії факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор

ВАСИЛЬ МАРЧУК

завідувач кафедри політичних інститутів та процесів факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор

ВІКТОР ОВЧАРУК

голова Тернопільської обласної ради

ОЛЕГ ПАВЛИШИН

кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка

МАЙ ПАНЧУК

завідувач відділу національних меншин Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса НАН України, доктор історичних наук, професор

ІВАН ПАТРИЛЯК

декан історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор

ІГОР РАЙКІВСЬКИЙ

завідувач кафедри історії України факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор

ОЛЕГ СИНЮТКА

голова Львівської обласної державної адміністрації

ОЛЕКСАНДР СИЧ

голова Івано-Франківської обласної ради

БІЛЯК
Степан-Юстин

БІЛЯК

Степан-Юстин

(11.06.1890–19.10.1950) – адвокат, громад.-політ. діяч, службовець уряду ЗУНР. Навч. на правн. ф-ті Львів. ун-ту (1914). Д-р права. Діяч УНДП, чл. ТНК. Засн. читальень т-ва “Просвіта” в Галичині.

У роки РСВ служив у австр. військ. інтендатурі. Службовець Президії РДС (м. Станиславів, 13.02–22.05.1919). Секретар укр. дипломатичної місії на переговорах з делегацією уряду Польщі (30.10.1919). Діяч Львівської делегації УНРади (1920–23).

Учасник перемовин з головою польс. уряду В. Вітосом у Львові (3.08.1921). Адвокат у Городку та Львові, захисник на політ. суд. процесах. Чл. Союзу укр. адвокатів. Посол сейму 2-ї Речі Посполитої від УНДО (1928). Посадник м. Львів (1941). Після ДСВ емігрував до США.

П. у м. Маямі (США).

Літ.: Біляк Степан // ЕУ. Т. 1. Львів, 1993. С. 135; *Гловацький І. Ю.* Українські адвокати Східної Галичини в світлі архівних джерел та некрологів (1800–1939 рр.). Львів, 2008. С. 44; *Мудрий В. Д.* Степан Біляк // Свобода. 1950. 9 листоп. Ч. 261. С. 3; *CB [Brzoza Cz.] Bilak Stepan // Kto był kim w drugiej Rzeczypospolitej.* Warszawa, 1994. Wyd. 1. S. 235.

Олег Павлишин

БІЛЯЧ

Іван

(д. і м. н. н. – після 1931) – хорунжий УСС, командир чети в сотні Д. Вітовського (1914), один з організаторів Корпусу Січових стрільців. Сподвижник В. Дідушка, Є. Коновальця, скерований ними до Легіону УСС для агітації за об'єднання УСС з корпусом Січових стрільців та ДА УНР (1918). Один із поборників більшовицької ідеології. Займався розвідувальною та контррозвідувальною діяльністю.

Літ.: *Гловацький І.* Василь Дідушок: полковник, отаман; хроніка життя і діяльності (1889–1937). Львів, 1998; *Лазарович М.* Легіон Українських Січових Стрільців: формування, ідея, боротьба. Тернопіль, 2016.

Богдан Якимович

БІЛЯЧ

Михайло Іванович

(27.08.1891–13.09.1938) – старшина УГА, журналіст, редактор. Н. у с. Хільчиці (нині Золочів. р-ну Львів. обл.) в сім'ї селян. 1913 екстерном закінчив філію Академіч. г-зії у Львові. Навч. на правн. ф-ті Львів. ун-ту, завершив студії 1917.

Учасник Листопадового чину в Золочеві; перший ред. газ. “Золочівське слово” (виходила з 23.11.1918). В складі ГА перебував за Збручем; 1.08.1919 отримав військ. звання четаря. В ЧУГА навесні 1920 призначений секретарем її політуправління.

Залишився в рад. Україні, проживав у Харкові, працював у редакції газ. “Радянське село” і вид-ві “Рух”. Заарештований як “активний член Українського національного центру”. На підставі сфабрикованого звинувачення, згідно з постановою Колегії ОДПУ СРСР від 7.02.1932, ув'язнений на 3 р.; покарання відбував на буд-ві Біломорканалу. Повернувшись після дострокового звільнення в Харків, був ред. у вид-ві “Пролетаріат”, співробітником газ. “Вісті”, перекладачем. Заарештований вдруге восени 1933 за безпідставним звинуваченням у шпигунстві та ув'язнений на 3 р. Від 1936 – на засланні в с. Черевково (нині Краснобор. р-ну Архангел. обл., РФ), працював рахівником. Там заарештований втретє, необґрунтовано звинувачений у “систематичній націоналістичній і контрреволюційній діяльності”. Згідно з постановою трійки при УНКВС по Архангел. обл. від 28.08.1938 розстріляний у с-щі Чиб'ю (нині м. Ухта Республіки Комі, РФ).

Петро Гуцал

БІРЧАК

Володимир Іванович

(12.03.1881–21.09.1952) – письменник, наук., пед. і громад. діяч. Н. в с. Любимці (нині Стрий. р-ну Львів. обл.) в сім'ї священика. Студентські роки провів у Львові та Кракові, випускник філос. ф-ту. Під час навч. у Львів. ун-ті належав до літ. гуртка “Молода муза” (1906–09), видавав журнал “Світ”. Захистив дис.

з укр. філології та історії Сх. Європи. Був викладачем у міськ. г-зіях Львова, Дрогобича, Самбора. Дійсний чл. НТШ, співпрацював з М. Грушевським.

Вступив до УСС, воював від Львова до Києва. Делегат УНРади з кін. 1918 від УСДП. З серед. 1919 – доц. Кам'янець-Подільського ун-ту в УНР.

1920 емігрував до ЧСР, у міжвоєн. період проживав на Закарпатті. Працював інспектором Шкільного відділу земського уряду в Ужгороді, викладав укр. мову, філософію і теологію в Ужгородській і Мукачів. г-зіях. Водночас активно займався культосвіт. українофільською діяльністю. Автор кількох підручників для місц. шкіл, виданих у Празі ("Руська читанка" для I (1922), III (1923) і IV (1924) класів г-зій міськ. шкіл). Один із кер. укр. молодіжної орг-ції "Пласт" (з 1934 – голова Крайової пластової старшини Підкарпатської Русі), т-ва "Просвіта", входив до редколегій час. "Народ", "Укр. слово" та ін.

1938 підтримав карпато-укр. автономію у складі ЧСР, 1939 брав участь у роботі уряду Карпатської України в Хусті. Після окупації угорцями краю в 03.1939 очолював Укр. евакуаційну комісію (до 30.04.1939). Згодом виїхав до Праги, де проживав під час ДСВ.

1945 заарештований в Ужгороді й засуджений за "укр. бурж. націоналізм" на 20 р. Перебував у в'язницях

НКВС у Харкові, м. Маріїнськ (Кемеровської обл.).

П. у таборі м. Тайшет (нині Іркутська обл., РФ), де відбував покарання з 03.1951. Реабілітований посмертно 1990.

Публікувався під час навч. у Львів. г-зії, друкував короткі оповідання у час. "Руслан" і "Діло". Перше його окреме вид. вийшло 1902 у Львові ("Матура (Новели)"). Автор повістей "Василько Ростиславич" (у 2-х т., Берлін, 1923), "Проти закону" (Львів, 1936), "На нових землях" (Львів, 1938), "Кар'єра" (Краків – Львів, 1943) та ін., споминів "Карпатська Україна" (1939), літературознавчих і мовознавчих розвідок.

Тв.: Бірчак В. Карпатська Україна. Спомини й переживання. Прага, 1939; Його ж. Літературні стремління Підкарпатської Русі. Ужгород, 1937.

Лит.: Бірчак В. // ЕУ / гол. ред. В. Кубійович. Т. 1. Львів, 1993. С. 139; Бірчак Володимир Іванович // ЕІУ. Т. 1. К, 2003. С. 297, 298; Пластовий альманах з нагоди п'ятдесяти-річчя українського Пласту на Закарпатті. 1921–1971 / зложив С. Пап-Пугач. Рим, 1976. С. 144, 145; Хлантал. Літературне Закарпаття у ХХ ст. Біобібліографічний покажчик. Ужгород, 1995. С. 57–61.

Ігор Райківський

БЛАВАЦЬКИЙ Василь Ілліч

(16.02.1889–20.03.1944) – громад. і військ. діяч. Н. в с. Стронятин (нині Жовків. р-ну Львів. обл.). 1908 закінчив 3-ю польс. г-зію ім. Франца-Йосифа у Львові. Відразу вступив до Львів. ун-ту, випускник юрид. ф-ту.

Під час ПСВ – старшина Коломий. полку крайової оборони на Італ. фронті. Перед розвалом Австрії повернувся з полком до Коломиї і, як командант відділу з 300 стрільців, на поч. 11.1918 направлений до Львова. Згодом призначений військовим командантом Чорткова. Разом з ГА перейшов Збруч. 1.09.1919 підвищений у ранзі до поручника і, перехворівши плямистим тифом, дістав посаду шефа законодавчого відділу Мін-ва юстиції УНР. Ще двічі перехворівши тифом у